

Grunnvarme – oppvarming

BKA faktaark

Fornybar omstilling betyr at vi må bort fra fossil energi og inn med fornybare energikilder, energieffektivisering og redusert energiforbruk.

Husholdningene brukte ca. 20 prosent av det samlede energiforbruket i 2022 (218 TWh). 80 prosent av dette gikk til elektrisk oppvarming i hus og hytter, bil-lading ikke inkludert. (SSB)

Grunnvarme er et godt alternativ til oppvarming. Bergvarme/jordvarme/grunnvannsvarme hentes fra forskjellig dybder og fordeles som vannbåren varme. En nærmest utømmelig energikilde – 99 % av jordkloden har en temperatur på over 1000 grader.

Grunnvarme er uten CO₂-utslipp og ikke avhengig av vær og vind. Den blir lokalt produsert og uten behov for balansekraft fra f.eks. vannkraft eller batterier.

En skiller mellom to typer geotermisk energi: «dyp» (også kalt høytemperatur geotermisk energi), og «grunn» geotermisk energi (også kalt lavtemperatur geotermisk energi).

Høytemperatur geotermisk energi kan utnyttes til produksjon av elektrisitet. Alminnelig i flere land (Island, Italia, USA). Norge har store varmeressurser i gamle borehull på sokkelen, men satser ikke på å utnytte dette.

Lavtemperatur grunnvarme kan brukes til oppvarming og nedkjøling av boliger, bygg og anlegg. I Norge satser vi mest på systemer med varmepumper både for bergvarme og sjøvarme, både på grunn av geologi og kostnader. Berg, vann og løsmasser kan være både varmekilde og varmelager.

I et åpent system pumper man opp grunnvann fra løsmasser eller fjellbrønner. Slike anlegg er egnet for områder med store grunnvannsressurser (eks. Gardemoen lufthavn).

I et lukket system fungerer berggrunnen som et energilager (termos). Varmen hentes ut gjennom mange brønner med U-formete slanger/rør, 50–200 m dype, og varmen utveksles med varmepumper (konveksjon). Overskuddsvarme om sommeren overføres til grunnen og hentes ut om vinteren. Varmepumper er viktige for effektivisering av energiutnyttelsen.

Geotermisk energi i Norge i dag:

- Vi har ca. 70 000 installasjoner, som produserer ca. 4 TWh pr. år. Potensialet er regnet til å være 33 TWh = 21 % av den norske el-produksjonen i et normalår på ca. 157 TWh/år (NVE 2022).
- Det er registrert en økning av antall anlegg på ca. 30 % fra 2015.

- Det bygges nå 4-5000 nye anlegg pr. år. (Kirsti Midttømme, Norge)
- Til sammenligning hadde Sverige i 2020 591 000 installasjoner som ga 17.1 TWh. (Gehlin et al 2020).

Norge har et stort potensial for økning og kan satse mer målbevisst på grunnvarme:

- Utarbeide nasjonal oversikt over potensiale for grunnvarme.
- Utforme politiske målsettinger og framdriftsplaner for grunnvarme.
- Etablere statlig kontroll-og rådgiving med nye og gamle anlegg.
- Utvide støtteordninger for lokal energiproduksjon og energieffektivisering.
- Forenkle og tilpasse regelverket bedre.
- Utvide nettverkssamarbeidet.

Illustrasjon: Norman Etek AS
Figur 5 Jordvarme med nedgravd kollektor i grøft.

Slik fungerer bergvarme

1. Man borer et hull på 100 til 200 meter i fjellet
2. Et rør, med væske, som sirkulerer senkes ned i borehullet
3. Væsken varmes opp av bergvarme som er lagret fra solen
4. Oppvarmet væske pumpes opp i huset
5. En bergvarmepumpe utnytter varmen ved hjelp av kompressortechnologi